

การบริหารกิจการพระพุทธศาสนา ในประเทศลาว

โดย พระสุธีวีรบัณฑิต

(ไชว์ ทสุสนี โย), รศ.ดร.

ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริม
พระพุทธศาสนาและบริการสังคม /

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การปกครองคณะสงฆ์ลาว/ รูปแบบการบริหาร

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพุทธศาสนาในช่วง ค.ศ. 1975-1985 เมื่อขบวนการประเทศลาว หรือพรรคประชาชนปฏิวัติลาวยึดอำนาจและ ได้รับการสถาปนาการปกครองใหม่ภายใต้ชื่อสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 (พ.ศ. 2518) ได้ยกเลิกองค์กร ต่าง ๆ ไทยสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งเป็นมิตรกับหลวงพระบางกู่เอกราชจากพม่าได้แล้ว ก็ยกทัพ มาตีเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นพันธมิตรของพม่า เข้ายึดครองได้ในพ.ศ. ๒๓๒๑ และอาณาจักรเวียงจันทน์ได้ ส ล า ย ต้ ว ล ง เ ป็ น ดินแดนของ ไทย ใน พ . ศ . ๒ ๓ ๓ ๑

อาณาจักรลาวได้ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสโดยลำดับ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๖ จนหมดสิ้นใน พ.ศ. ๒๔๔๓ ลาวถูกฝรั่งเศสครอบครองอยู่ ๔๕ ปี จึงได้เอกราชกลับคืนโดยสมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๔๘๒ มีชื่อเป็นทางการว่า "พระราชอาณาจักรลาว" นอกจากด้านการเมือง การปกครองและ วิถีชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงแล้วทางด้านสถาบันศาสนาก็ได้รับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหาร ปกครองของคณะสงฆ์ด้วย

ยุบนิกายเข้ากัน - ยุบระบบเจ้า

- 1. ยกเลิกโครงสร้างการบริหาร การปกครองของคณะสงฆ์ในแบบเก่า องค์กรสูงสุดในด้านการบริหาร และผู้นำของคณะสงฆ์ลาว ได้แก่ มหาเถรสมาคม พร้อม ๆ กับการล่มสลายของระบบกษัตริย์ แล้วถูกแทนที่ด้วยคณะกรรมการชุดหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่ดูแล และดำเนินการจัดตั้ง ปกครองและบริหารสงฆ์ในรูปแบบใหม่โดยรวมเอาธรรมยุตินิกายและมหานิกายเข้าด้วยกันเรียกว่า พระสงฆ์ลาว
- 2. พรรคประชาชนปฏิวัติลาวจัดให้มีการประชุม อบรมสั่งสอนทางการเมืองสำหรับพระภิกษุสามเณรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปลูกฝังอุดมการณ์สังคมนิยม

ตั้งองค์พระพุทธศาสนาสัมพันธ์ คล้ายมหาเถรสมาคมไทย

- 3.ยุทธวิธีการประนีประนอม ในการใช้พุทธศาสนาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาล สปป.ลาว ตลอดจนสนับสนุนลัทธิมาร์กซ์-เลนิน รัฐบาลใหม่ จึงมอบหมายงานด้านการพัฒนาประเทศให้กับพระสงฆ์ เพื่อนำไปปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพุทธศาสนาในช่วง ค.ศ. 1986 ถึงปัจจุบัน (2010)
- การเปลี่ยนแปลงพุทธศาสนาในช่วงนี้มีขึ้นในด้าน โครงสร้างของสถาบันการปกครองสงฆ์ลาว ซึ่งระดับความอ่อนปวนต่อศาสนานั้น มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจที่มีความเสรีมากขึ้น โครงสร้างการจัดตั้งของพระสงฆ์ตามธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547) ได้มีองค์กรเป็นของตนเองชื่อว่า "องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว" โดยพระมหาวิจิต สิงหาราช เป็นประธาน

การบริหารงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว

มี 4 ภารกิจหลัก คือ

1. ภารกิจปกครองสงฆ์
2. ภารกิจศึกษาสงฆ์
3. ภารกิจเผยแผ่ศีลธรรม และปฏิบัติกรรมฐาน
4. ภารกิจสาธารณูปการ

สมเด็จพระสังฆราช พระอาจารย์ใหญ่ ดร.มหาพอง ปิยะทีโร
พระสังฆราชลาวรูปที่ 4 ที่วัดองค์ตื้อ นครเวียงจันทน์

๑. กรรมาธิการปกครองสงฆ์

มีหน้าที่รับผิดชอบในการค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลต่าง ๆ ทางด้านพุทธศาสนา เก็บก้ำสถิติพระสงฆ์สามเณร พ่อขาว แม่ขาว ตลอดจนศาสนสมบัติอื่น ๆ อย่างครบถ้วนและถูกต้องกับความเป็นจริง จากนั้น รายงานให้สภายุโยการจั้ดตั้งชั้นสูง ก ก ว ่า ไ้ ด้ รั บ ท ร า บ อ ย ่ า ง เ ป ็ น ร ะ บ บ ใ น แ ต่ ล ะ ป ี่

๒. กรรมาธิการศึกษาสงฆ์

มีหน้าที่รับผิดชอบในการค้นคว้า และวางแผน เพื่ออบรมแนวคิดของนักเรียนนักศึกษาสงฆ์ ให้มีความเชื่อมั่นต่อการประกอบศาสนกิจและมีความหนักแน่นในการปฏิบัติธรรมวินัยสงฆ์ และระเบียบ กฎหมายของรัฐ ค้นคว้า และวางแผน ยุทธศาสตร์ การ ศึกษา สงฆ์

๓. กรรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน

เป็นหน่วยงานหนึ่ง ในระบบการจัดตั้งขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ในชั้นเมือง ชั้นแขวง และ ชั้นศูนย์กลาง กรรมการนี้มีอักษรย่อว่า "**กสว**" ซึ่งมีบทบาทในการปฏิบัติ คือ กำหนด ระเบียบการ หลักวิชาการ ในการเผยแผ่ศีลธรรม การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม พัวพันและร่วมมือกับองค์การจัดตั้งฝ่ายปกครอง บ้าน เมือง และแขวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรึกษาหารือ และจัดตั้งปฏิบัติการเผยแผ่ ศีลธรรมทางพุทธศาสนา มีบทบาทในการ พัวพัน และร่วมมือกับสากลเกี่ยวกับ การเผยแผ่ศีลธรรมทางพุทธศาสนา

๔. ธรรมเนียมการสาธารณูปการ

มีหน้าที่ปกปักรักษาศาสนสมบัติ ได้แก่ พระธาตุเจดีย์ หอพระไตรปิฎก ศาลาโรงธรรม เป็นต้น หากมีการชำรุดต้องบูรณะ โดยการรักษารูปทรงเค้าโครงเหมือนเดิม ปกปักรักษาจิตรกรรม ได้แก่ ศิลปะรูปวาด รูปแกะสลัก คูแลทรีพีย์หินของสงฆ์ เช่น ที่ดินของวัด สิ่งก่อสร้างในวัดเงินคลังของวัด เป็นต้น ห้ามยกย้าย และนำไปแลกเปลี่ยนซื้อขาย ปกปักรักษาพระพุทธรูป เทวรูป และวัตถุสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ โดยการทำบัญชีแล้วนำไปเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ปกปักรักษาหนังสือโบราณ และส่งเสริมให้พระสงฆ์เขียนโบราณด้วยตัวธรรมมากขึ้น หรือคัดลอกตัวธรรมใส่สมุดกระดาษ โดยรักษาอักขระเดิมไว้เพื่อปกปักรักษาพื้นฐานวัตถุที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม จาริตประเพณี

คณะกรรมการมี ๑๘ รูป

- คณะกรรมการองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อ.พ.ส.) ชุดใหม่ 2554-ปัจจุบัน ในที่ประชุม พระอาจารย์เหวด มะเสโน เจ้าอาวาสวัดสี่สะเกต เวียงจันทน์ ได้ เสนอมติต่อกองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศ สมัยที่ 6 เพื่อตกลง แต่งตั้งพร้อมกับรับรองคณะกรรมการบริหารงานประจำศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวจำนวน 18 รูป

พุทธศาสนาเถรวาท ในประเทศลาว

พุทธศาสนาเถรวาทในประเทศลาวมีความเก่าแก่ไม่น้อยไปกว่าของไทย แต่พุทธศาสนาของลาวมีความโดดเด่นและน่าสนใจในแง่ที่ว่าสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธศาสนาแสดงบทบาทอย่างสำคัญ ในการต่อสู้กับการครอบครองของจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นในยุคสงครามโลกครั้งที่สอง และจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ในยุคอาณานิคม และยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับระบอบสังคมนิยมในลาวยุคใหม่ได้

ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในลาว

- มีวัดทั่วประเทศราว 5,000 วัด ชาวลาวที่นับถือศาสนาพุทธจะบวชเป็นพระภิกษุในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิต มีพระภิกษุในประเทศราว 22,000 รูป และเป็นพระภิกษุชั้นผู้ใหญ่ราว ๆ 9,000 รูป มีสตรีที่บวชเป็นแม่ชี พระภิกษุส่วนใหญ่ในลาวเป็นมหานิกายหลัง พ.ศ. 2518 แต่ก็ยังมีที่เป็นธรรมยุติกนิกายอยู่บ้างเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่ในเวียงจันทน์
- พระธาตุดอยเวียงจันทน์ซึ่งเป็นพระเจดีย์แบบลาวจัดเป็นสถานที่ที่สำคัญทางพุทธศาสนาในลาว และมีงานฉลองในเดือนพฤศจิกายน วัดของศาสนาพุทธนิกายมหายานในลาวเป็นของชาวเวียดนาม 2 แห่ง ชาวจีน 2 แห่ง

การเข้ามาของพระพุทธศาสนา

- คาดว่าศาสนาพุทธเข้าสู่ประเทศลาวเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 13 โดยผ่านมาทางมอญและได้แพร่หลายไปจนทั่วประเทศในราวพุทธศตวรรษที่ 19 กษัตริย์ลาวทรงให้การสนับสนุนพุทธศาสนา ในอดีตพระสงฆ์ในลาวมีบทบาทด้านการให้การศึกษแก่ประชาชน แต่หมดบทบาทไปเมื่อฝรั่งเศสจัดการศึกษาแบบตะวันตกขึ้น จนกระทั่งญี่ปุ่นเข้ามาในลาว มีการจัดตั้งขบวนการชาตินิยมลาว โดยใช้พุทธศาสนาเป็นศูนย์กลาง วัดมีบทบาทในการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราช

เมื่อ พ.ศ. ๒๒๓๕ อาณาจักรลาวได้แตกเป็น ๒ อาณาจักร

คือ เมืองหลวงพระบาง กับ เมืองเวียงจันทน์ ทั้ง ๒ อาณาจักร ต่างระแวงกัน และคอยหาโอกาสแย่งชิงอำนาจกัน จนถึงกับไปผูกมิตรกับต่างประเทศเพื่อกำจัดกันและกัน เช่น ฝ่ายหนึ่งเข้ากับพม่า ฝ่ายหนึ่งเข้ากับไทย หรือฝ่ายหนึ่งเข้ากับไทย ฝ่ายหนึ่งเข้ากับญวน เป็นต้น

จนในที่สุดเมื่อ ไทยสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งเป็นมิตรกับหลวงพระบางกู่เอกราชจากพม่าได้แล้ว ก็ยกทัพมาตีเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นพันธมิตรของพม่า เข้ายึดครองได้ใน พ.ศ. ๒๓๒๑ และได้นำเอาพระแก้วมรกตไปยังอาณาจักรไทยด้วย อาณาจักรเวียงจันทน์ได้สลายตัวลงเป็นดินแดนของไทยใน พ.ศ. ๒๓๗๑

ส่วนอาณาจักรหลวงพระบางซึ่งเป็นเมืองออกของไทยได้ส่งทูตไปอ่อนน้อม และมอบบรรณาการแก่เวียดนาม พ.ศ. ๒๓๗๔ กลายเป็นข้ออ้างของฝรั่งเศส เข้ายึดครองเวียดนามในสมัยต่อมา ที่จะเข้าครอบครองลาวต่อไปด้วย อาณาจักรลาวได้ตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส โดยลำดับ เริ่มแต่ พ.ศ. ๒๔๓๖ จนหมดสิ้นใน พ.ศ. ๒๔๔๗ ลาวถูกฝรั่งเศสครอบครองอยู่ ๔๕ ปี จึงได้เอกราชกลับคืนโดยสมบูรณ์ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๔๘๒ มีชื่อเป็นทางการว่า "พระราชอาณาจักรลาว"

อิทธิพลพระพุทธศาสนาด้านสังคม

๑. ด้านสังคม

พระพุทธศาสนาได้ก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในสังคมชาวลาว พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมประเพณี ความคิด ความเชื่อของประชาชนลาว พิธีกรรมและวันสำคัญต่าง ๆ เช่น ประเพณีทำบุญธาตุหลวง เป็นประเพณีประจำชาติที่เชิดหน้าชูตาของประเทศลาว

ด้านศิลปวัฒนธรรม ได้เกิดมีศิลปกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา มากมาย ล้วนมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมเป็นอย่างมาก

นอกจากนั้นพระพุทธศาสนายังมีบทบาทในการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น ในชุมชนต่าง ๆ พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของชุมชนในด้านให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านการสงเคราะห์ บำบัดทุกข์แก่ประชาชน วัดได้เป็นศูนย์กลางการพบปะของชาวบ้านและทางราชการ เป็นต้น

อิทธิพลพระพุทธศาสนาด้านการเมือง

๒. ด้านการเมือง

- พระพุทธศาสนามีความเกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างแยกไม่ได้ ไม่ว่าจะประเทศใด
- พุทธศาสนาในประเทศลาวนั้น เมื่อเสื่อมโทรมก็เนื่องจากได้รับการบีบคั้น ทำลายจากทางการเมือง เช่น ในคราวที่ลัทธิคอมมิวนิสต์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเมืองประเทศลาว ได้ทำการปฏิวัติใหม่ ได้ทำลายล้างสถาบันสำคัญของประเทศ ได้แก่ สถาบันศาสนา และสถาบันกษัตริย์ มีพระสงฆ์ถูกฆ่าตายจำนวนมากมาย บางส่วนต้องลี้ภัยออกนอกมาเพื่อเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ และเมื่อพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง ก็ได้รับการสนับสนุนจากทางการเมืองเช่นเดียวกัน ทั้งที่ปรากฏในอดีตและปัจจุบัน

อิทธิพลพระพุทธศาสนาด้านการเมือง (๒)

- บทบาทของพุทธศาสนาในยุคคอมมิวนิสต์ครอบครอง ได้แก่การเอาพระสงฆ์เป็นเครื่องมือทางการเมือง เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเคารพเชื่อถือ โดยรัฐบาลคอมมิวนิสต์ขณะนั้นได้ให้พระสงฆ์เผยแพร่แนวคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์ไปในขณะเทศบรยาย ได้จัดให้มีการปาฐกถาในที่ต่าง ๆ โดยมีพระสงฆ์ร่วมอยู่ด้วยในการเผยแพร่แนวคิดคอมมิวนิสต์นั้น ถูกบังคับให้ประยุกต์คำสอนทางพุทธศาสนาเข้ากับคำสอนของคอมมิวนิสต์ พระสงฆ์หลายรูปจำเป็นต้องทำตาม บางรูปขัดขืนก็จะถูกฆ่าตายอย่างโหดเหี้ยม
- ในปัจจุบันนี้ บ้านเมืองอยู่ในภาวะสงบ พระพุทธศาสนาก็ได้รับการอุปถัมภ์จากรัฐเป็นอย่างดี มีการก่อตั้งสถาบันการศึกษาของสงฆ์ขึ้น เป็นวิทยาลัยสงฆ์ เช่นวิทยาลัยสงฆ์ประจำกรุงเวียงจันทน์ เป็นต้น

๓. อิทธิพลพระพุทธศาสนาในด้านด้านเศรษฐกิจ

๓. ด้านเศรษฐกิจ

อิทธิพลพุทธศาสนาในด้านเศรษฐกิจนั้น ด้านหลักธรรมที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ความขยัน ประหยัด อุดม นั่น คือจะไม่แตกต่างจากประเทศไทยนัก เพราะเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมประเพณีไม่แตกต่างกันนัก แต่ลักษณะของประเทศลาวปัจจุบันอยู่ในฐานะประเทศปิด ระบบเศรษฐกิจจึงเป็นการพึ่งพาตัวเองมากกว่าการพึ่งพาจากต่างประเทศ เศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นระบบเกษตรกรรม

ขอบคุณคุณทุกท่านที่ตั้งใจรับฟัง สาร